

főút jobb és bal oldalán található, a környezetéből kb. 3 m-re kiemelkedő, erózió által erősen koptatott dombon. A feltárt két temetkezés és a teleprészlet a 3-4. századra keltezhető kis mennyiségű leletanyagot tartalmazott.

Az ásatási dokumentáció eredeti példánya az Arany János Múzeumba, a leletanyag a Budapesti Történeti Múzeumba kerül.

HEGEDŰS ATTILA – SIMON LÁSZLÓ

74. Budapest XXIII., Soroksár, 9. lelőhely

Sza

A MOL beruházásában épülő Vecsés-Csepel II. gázvezeték megelőző feltárása során 1999. szeptember 20-23-án történt meg a lelőhely feltárása kb. 780 m² területen. A leendő vezeték KDK-NyÉNy irányú 6 m széles sávjában a gépi humuszosítással, gépi és kézi nyeséssel az altalajig távolítottuk el a talajt. Csak a munkaterületen előkerült objektumokat és objektumrészleteket bontottuk ki.

Új lelőhely, mely a gépi humuszosítás és nyesések eredményeként került elő egy DNy-ÉK irányú, egykor vizegyenlős mélyedést ÉNy-on határoló, alacsony magaslaton. A terület szántó (őszi vetés), a nyomvonal közelében csak elszórtan találtunk néhány szarmata cserepet. A gödröket a magaslat két lejtőjén tártuk fel, a feltárási sáv középső, legmagasabb részén nem volt objektum.

A szarmata település nagyrészt – a terepviszonyok alapján – a feltárási területtől ÉK-É-ra terülhet el.

Leletanyag elhelyezése: Budapesti Történeti Múzeum.

DINNYÉS ISTVÁN

75. Budapest XXIII., Soroksár, 9. lelőhely

Sza

A Vecsés-Csepel II. MOL gázvezeték 12+050-180 km szakaszán késő szarmata telep 24 gödrét és gödörészletét tártuk fel. Többségük kerek és ovális alakú, meredek, közel hengeres, vagy lefelé kiszélesedő, vagy hordószerűen öblösödő oldalú verem volt, viszonylag kevés leletanyaggal.

DINNYÉS ISTVÁN

76. Budapest XXIII., Soroksár (Nagy-rét), 10. lh.

Sza

A Vecsés-Csepel II. gázvezeték 7 m széles nyomvonalának 10+870 és 10+970 km szelvényében az M5 autópályától Ny-ra kb. 250 m-re a gyáli csatorna jobb partján, egy enyhe emelkedésű fekete humuszos felületű domb északi lejtőjén 47 telepobjektumot tártuk fel. A leletanyag alapján a lelőhelyrész a késő szarmata korra, a 3-4. századra keltezhető.

Az ásatási dokumentáció eredeti példánya az Arany János Múzeumba, a leletanyag a Budapesti Történeti Múzeumba kerül.

HEGEDŰS ATTILA – SIMON LÁSZLÓ

77. Budapest XXIII., Soroksár, MOL-II.

(Vecsés-Csepel), 11. lelőhely

H

A honfoglalás kori temető területén 9 régészeti objektumot tártunk fel. Sajnos a sírok zöme az elmúlt évtizedekben megsemmisült, valószínűleg az intenzív mezőgazdasági munka következtében. A domb legmagasabb, középső részén kerültek elő a sírok, azonban itt már valószínűleg több, mint 1 m lekopott az eredeti felszínből.

5 temetkezést tudunk már csupán feltárni, valamint 3 gödröt és 2 árkot. Mindössze 2 sírban találtunk mellékleteket: vasnyílhegyeket, hajfonatkorongokat, karkötőket, kauri csigákat, füles gombot, csörgőt, kagylót, gyöngyöket.

Mély (kb. 150 cm) biztonsági mélyítést végeztünk a lelőhelyen, de további temetkezéseket nem találtunk.

DR. TARI EDIT

78. Csárdaszállás, Csukás-dűlő, Gátórház,

(MRT 10. k. 4/17. lelőhely)

(Békés megye) I

1999. március 14-én végeztünk helyszíni szemlét a Csárdaszállás 17. sz. lelőhelyen, az egykori Edeles falu helyén. Engedély nélküli földmunka során az egykori település központi részéről mintegy 60 × 50 méteres területről, a sárga altalajba nyúlóan termelték ki a földet. Régészeti objektumokra utaló nyomokat megfigyelni már nem tudtunk.

GYUCHA ATTILA – MEDGYESI PÁL

79. Csengele, Berta-tanya

(Csongrád megye) B, Ú

Az M5-ös autópálya nyomvonalán a 12/28. számú lelőhelyen 1999. szeptember 9. és október 29. között dolgoztunk. A terepbejárás során a felszínen bronzkori települést észleltünk a lelőhelyen. A feltárást során bronzkori objektumot azonban nem találtunk, a megkutatott 2200 m²-es felületen csak újkori település nyomai kerültek elő (összesen 19 objektum).

VÁLYI KATALIN – DR. HORVÁTH FERENC

80. Csengersima, Határátkelő

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) B, Sza, H

A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Múzeumigazgatóság régészei vezetésével először 1998. szeptember 24. és november 18., majd 1999. március 17. és július 9. között folyt leletmentés a csengersimai jövődóbeli határátkelő területén. A feltárást előzménye, hogy a Vám- és Pénzügyőrség Országos Parancsnokság (VPOP) megkeresésére 1998-ban jelentettük, miszerint a tervezett határátkelő területe régészeti lelőhely, ezek után pedig felkérésükre szonda-ásatásba fogtunk 1998 őszén. A munka elkezdése után megváltoztatta a véleményét a VPOP és immár a több mint 3 ha-t érintő építkezés területének felszabadí-

tását kérte a múzeumigazgatóság. A két fél között zajló sikeres tárgyalások eredményeként köttetett meg az a szerződés, ami alapján elkezdtek a leletmentést.

A feltárandó területet átlósan kettévágta egy KÉK-NyDny irányú csatorna, ami a II. József korabeli térképen Egre-patakként szereplő egykori vízfolyás medrében folyik. Ez a patak-csatorna Románia területén halad tovább, ahol szintén folyt szondázó ásatás és eredményeik egybecsengtek a mieinkkel. A feltárás során három nagy korszak településének nyomai kerültek elő.

Bronzkori telep: A patak mindkét oldalán előkerültek a Felsőszőcs-kultúra szemetes gödreit és házait? – Cölöpszerkezetes épületekről van szó, melyek csak kicsit voltak a földbe ásva. Az objektumok között több igen gazdag anyagú volt. Egyelőre úgy tűnik, hogy csak a patak É-i oldalán telepedett le az Ottomány-kultúra népessége. Ugyancsak gödreit és építményeinek cölöplyukait találtuk meg, illetve többször felbukkant a hullámzó felszínű egykori járósínt.

Császárkori telepek: Ezután először a korai császárkorban, valamikor az 1–2. században, majd a késő császárkorban telepedtek meg újból a területen. A korai telep anyagában túlsúlyban vannak a Przeworsk-elemek, de dákok és szarmata formák is előfordulnak. Több épületet feltártunk ebből az időszakból. Az egyikben kis öntőtégelyek (?) sorát, egy másikban faragott kőlap töredékét találtuk. A késői telep szenzációja a hat fazekaske-mence, melyek a patak É-i partján voltak. Valószínűleg a feltáratlan területen is lehet még belőlük néhány. Ezekkel mintegy hitelesíteni lehetett Csallány Dezső beregsurányi feltárásának eredményeit. Rendkívül gazdag volt a kerámiaanyaguk.

Utoljára a 8–9. században telepedtek le a területen. Ezt az időszakot csak kevés kisebb-nagyobb szemetes-gödör és néhány érdekes szerkezetű építmény képviseli. A korszak kerámiaanyaga is jóval szerényebb, mint a fenti kettőé.

ALMÁSSY KATALIN – ISTVÁNOVITS ESZTER

81. Csikóstöttös, Pusztaszentegyház-dűlő

(Tolna megye) Á, Kk

A falutól K-re, a Hábi-völgy felett emelkedő domb D-i nyúlványán, változó relatív magasságban húzódik a lelőhely, kb. 650 m hosszán. A szántásban elég sűrűn gyűjthetők az apróra tört Árpád-kori és késő középkori cserepek, állatcsontok. A domboldal Ny-i szélén, a völgy fölé kiugró nyelven 20–25 m átmérőjű területen igen sok a téglá- és kőtörmelék. Ugyanitt kevés embercsonttöredék is látható. Eszerint itt középkori templom állhatott. Oldalról látszik, hogy ezt a kiemelkedést egy bemélyedő nyereg választja el a domb magasabb folytatásától.

A lelőhelyen a szántásban több szürke folt is látható, elsősorban a templom alatti sávban. Leletek is elsősorban ezekben a foltokban találhatóak. A templom felett már kevesebb a cserép és folt is alig látszik.

A leletek és megfigyelések, valamint annak alapján, hogy a környéken csoportosulnak a Háb-összetételű helynevek, itt állhatott a középkori Háb falu.

MIKLÓS ZSUZSA

82. Csókakő, Vár

(Fejér megye) Kö, Kú

A Nemzeti Örökség Program '99 pályázaton elnyert anyagi támogatás révén 1999. július 26. és augusztus 6. között – a műemléki helyreállítási program részeként – újabb feltárási ütem valósulhatott meg. Eredményei az alábbiakban összegezhetők röviden.

Felsővár (1960–62. évi I/A régió): a teljes feltárás előző évi befejezése után idén megvalósult a 100 százalékos térinformatikai felmérés. (Czajlik Zoltán légi fotós dokumentációja és kiértékelése. Holl Balázs geodéziai felmérése – csak a felső várban kb. 900 mérőpont – átfogó, fejleszthető rendszerben, számítógépes térinformatikai adatbázison rögzítve.)

Várkáporna (1960–62. évi I/B régió): kb. 70 százalékban megtörtént hitelesítő újra feltárása. Szabálytalan É/ÉK-D/DNy irányítású, téglalap alaprajzú (szentély azonos szélességű a hajóval, záródása egyenes), bejárata a DK-i sarokban. A félig sziklába vésett káporna É-i, D-i és K-i falsíkján jelentős felmenő falakkal rendelkezik, Ny-i homlokzati fala helyenként alapozásig lepusztult. A szentély É-i álló falában szentélytartó fülke nyoma, ÉK-i sarkában, valamint a diadalív vonalában a boltozati indítás fészkeinek maradványai őrződtek meg az erősen bomlott falszövetben. Ugyanezen falsíkhöz csatlakozó, a szentély teljes szélességében követhető, járósíntig visszabontott falazatmaradvány került elő: az 1960–62. évi feltárás oldalalpozásként értelmezte. A diadalív pillérlábazatai eredeti helyükön kerültek elő. Több járósínt is megfigyelhető volt. Legalul, közvetlenül a sziklalapra vagy a kiegyenlítő sóderágyra fedő, 15. századi kerámiával kelezett terrazzo, fölötté finoman rásimított, ugyancsak középkori anyagpadló megújítás, legfölül vastag sárga agyag záróréteg, 16–17. századi anyaggal, mely a káporna török kori átalakításával függ össze. A legfelső török kori járósíntre ültetve téglalákból rakott, négyzetes tüzelőtér, pontosabban „parázstartó” került elő, I. Lipót pénzével kelezve. Hevenyészett összerakása, ma is puha, nem átégett sárga agyag kötőanyaga alapján bizonyosan nem tekinthető kemencének. A ráfedő törmelékből behullott gótikus faragványtöredékek (bordák, valamint kettős-pálcás tagolású nyílászáró keretkő kannellurás lábazati töredéke, vélhetően a bejárat keretező eleme) kerültek elő. Feltárássra került az alsó várból felvezető lépcsősor (egyik fokon bevészt mesterjegy). Török kori átépítés nyoma a káporna D-i fala elé húzott köpenyfal, mely e lépcsősorra is ráfed. Az előkerült kerámiaanyag és kőemlékek alapján a káporna Zsigmond-kori, felszámolására (funkció váltására), illetve átalakítá-